

SLOVO ÚVODEM

Participace občanů je téma, jehož kořeny můžeme hledat již ve všeobecném volebním právu. Často bývá propast mezi tím, koho jsme jako občané zvolili v obecních volbách, a tím, jak se nakonec prakticky proměňuje čtvrť, ve které žijeme. Od 2. poloviny 20. století se tak na Západě rozvíjejí koncepty, jejichž cílem je poskytnout občanům co největší možnost účasti na správě věcí veřejných prostřednictvím jejich zapojení – participace. Po roce 1989 pronikají tyto koncepty i k nám.

Občanská participace není výsadou pouze výstavby, lze se s ní setkat v mnoha podobách – například ve formě participativního rozpočtu či v agendě komunitního plánování sociálních služeb. Náš časopis ovšem zajímá právě participace ve výstavbě. Participaci lze uplatnit u nejrozmanitějších úloh a v různých fázích přípravy změn v území – od tvorby koncepcí, jako je např. strategický plán či územní plán, přes urbanistický návrh čtvrti či ulice až po ovlivňování podoby konkrétní stavby, jako je třeba návrh dispozic bytového domu, ve kterém chceme bydlet.

Participace není pouze nástrojem místní úrovně správy; i na úrovni přípravy legislativy či politik EU existuje institut tzv. veřejné konzultace. Participace není ani výsadou pouze veřejné správy, participativní projekt lze uskutečnit i v případě projektů soukromých subjektů.

V některých případech ukládají zapojení veřejnosti právní předpisy (např. povinnost veřejného projednání územně plánovací dokumentace). Zákon tak ukládá určitou minimální povinnou míru participace, která musí proběhnout. Maximum však nikde stanoveno není, iniciativě se meze nekladou.

K tématu participace přinášíme v tomto čísle celou řadu článků, které, jak doufáme, vás zaujmou a přinesou nové zajímavé informace, ať se týkají role urbanistů v participativních procesech (recenzovaný článek), kritické reflexe teoreticko-metodologické podstaty participativního plánování, zamyšlení nad využitelností procesu participace pro kvalitní plánování, využití prostorových nástrojů k zapojení občanů (geoparticipace), výsledků pilotního projektu Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy či role facilitátora v participativních procesech územního plánování. Nechybí ani příklady z praxe – vídeňský masterplan participace nebo z českého prostředí projekt ze sídliště v Boskovicích.

Spolu s tímto číslem je distribuována publikace k výročí založení Ústavu územního rozvoje, které připadá právě na tento rok. Ústav územního rozvoje, který je vydavatelem našeho časopisu, zajišťuje v souladu s úkoly uloženými stavebním zákonem, usneseními vlády a úkoly vyplývající z mezinárodních závazků publikační činnost pro odbornou veřejnost, zejména úřady územního plánování, stavební úřady a akademickou obec. Ústav plní celou řadu odborných činností, z nichž můžeme zmínit zejména zpracování územního rozvojového plánu nebo spolupráci na přípravě digitalizace na úseku územního plánování. Věříme, že i v budoucnu bude činnost ÚÚR přinášet kvalitní odbornou pomoc všem zainteresovaným subjektům z oboru a přispívat tak ke zkvalitňování vystavěného prostředí v České republice.

redakce U&ÚR